

Історія становлення венчурної індустрії у світі

Венчурна індустрія зародилася у США при активній державній підтримці у 50-х роках минулого сторіччя. 1958 року Конгрес ухвалив рішення про початок реалізації програми SBIC (Small Business Investment Company). В рамках цієї програми уряд США надавав доступ до державного фінансування молодим зростаючим компаніям, за умови одночасного залучення коштів з боку приватних інвесторів у співвідношенні 2:1 або 3:1 (тобто дві або три частини капіталу повинні бути з приватних джерел). Діяльність SBIC регулювалася Адміністрацією по малому бізнесу (SBA). Ті приватні компанії, які погоджувалися брати участь у програмі SBIC, в обмін одержували урядові субсидії, випускаючи гарантовані SBA облигації. У процесі розвитку програми SBIC паралельно стали з'являтися незалежні приватні венчурні фонди і компанії, які з часом сформували венчурну індустрію.

Зародження перших венчурних компаній в США. Венчурна діяльність як самостійний бізнес була започаткована у Силіконової долині, де зароджувалися сучасна інформатика і телекомунікації. У 1957 році *Артур Рок* (у той час працюючий в інвестиційній банківській фірмі на Уолл Стріт), отримав лист від Юджина Клейнера, інженера з компанії Shokley Semiconductor Laboratories у Пало Альто, який шукав фірму, яка б зацікавилася ідеєю виробництва нового кремнієвого транзистора. Після їх зустрічі було вирішено, що Артур Рок збере 1,5 млн. доларів для фінансування проекту Клейнера. Проте жоден з 35-ти корпоративних інвесторів, до яких звернувся Рок, не зважився взяти участь у фінансуванні такої ризикованої операції: створити фірму під абсолютно новою ідеєю, ще не реалізовану на практиці. Відгукнувся тільки *Шерман Ферчайлд*, який сам був винахідником і вже мав досвід створення нових технологічних компаній. Саме він надав необхідні кошти. Так була заснована *Fairchild Semiconductors* - перша напівпровідникова компанія Силіконової долини. Після цього у Артура Рока були ще *Intel* і *Apple Computer*, до 1984 року він набув популярності, і його ім'я стало синонімом успіху. Артура Рок першим ввів у використання термін "венчурний капітал".

Приблизно в той же час інший знаменитий венчурний капіталіст *Том Перкінс* здійснив свою найризикованішу в житті операцію. Працюючи у Девіда Паккарда (одного зі співвласників всесвітньо відомої сьогодні компанії "Hewlett-Packard"), він винайшов недорогий і простий у використанні лазер з газовим накачуванням. Усі свої заощадження - - 10 000 доларів - він вклав в нову фірму, яка виявилася настільки успішною, що через короткий проміжок часу Перкінс зумів продати її компанії Spectra-Physics. Після цього він теж зустрів Юджина Клейнера і повністю присвятив себе венчурному бізнесу.

У той період створювати нові інноваційні компанії було непросто: справжніх підприємців, що займаються інноваціями, було не так багато, а необхідна інфраструктура ще не існувала. Корпоративні інвестори не були зацікавлені вкладати кошти в малозрозумілі тоді фінансові структури. Перший венчурний фонд, створений Артуром Роком 1961 року, становив лише 5 млн. доларів. Але результати роботи фонду виявилися приголомшуючими - Рок, витративши всього 3 мільйони, через нетривалий час повернув інвесторам майже 90.

На той час венчурні інвестиції не справляли помітного впливу на розвиток Американської економіки. Нечисленні компанії, що створювалися в рамках програми SBIC, ще не мали великих досягнень. Протягом довгого часу, до кінця 1970-х років загальна сума коштів, заявлених як інвестиції до венчурних фондів і компаній, складала не більше 100 млн. доларів на рік. Кількість нових інноваційних компаній,

які потребували б фінансової допомоги і управлінських консультацій, була незначна. Невеликі групи венчурних фірм існували в районі Бостона, Сан-Франциско і Нью-Йорка, і всі, що займаються цим бізнесом, достатньо добре знали один одного. До них належали Артур (Арт) Рок, Томмі Девіс, родина Дреперів, Франклін (Пітч) Джонсон, Фред Адлер, Том Перкінс.

Яскравим прикладом для венчурних капіталістів є компанія Cisco Systems, один з світових лідерів виробництва мережевих маршрутизаторів і телекомунікаційного устаткування. У 1987 році Дон Валентин (Don Valentine) з Sequoia Capital придбав за \$2,5 мільйона пакет акцій Cisco. Через рік вартість його пакету склала \$3 мільярди.

Подальше становлення венчурного капіталу співпало за часом з бурхливим розвитком комп'ютерних технологій і зростанням добробуту середнього класу американців. Такі відомі компанії як DEC, Apple Computers, Compaq, Sun Microsystems, Microsoft, Lotus, Intel зуміли стати сучасними гігантами комп'ютерного бізнесу багато в чому завдяки венчурному капіталу. Більше того, бурхливе зростання нових галузей, таких як персональні комп'ютери і біотехнологія, виявилось можливим в основному за участю венчурних інвестицій.

Артур Рок, Дрепери, Франклін (Пітч) Джонсон, Том Перкінс - основоположники венчурного капіталу і його легенда. Зусиллями цих людей і їх послідовників за останні 30 років в Сполучених Штатах були створені сотні тисяч нових робочих місць і мільярди доларів додаткових доходів.

Том Перкінс стверджував: "Троші, які ми робили, насправді були побічним продуктом ... нами рухало бажання створювати успішні компанії, що знаходяться на вістрі удару, розвивають дивовижні нові технології, яким належало перевернути світ" (The Red Herring, Issue 9).

Виникнення венчурних фондів у Європі. До появи венчурного капіталу у Європі трохи більше 15 років тому, приватні підприємці просто не мали вільного доступу до джерел фінансування акціонерного капіталу. З середини 1980-х європейські вкладники стали більше цікавитися можливостями інвестицій в акції, вкладаючи менше коштів у традиційні для них активи з фіксованим доходом (The International, June 1996, Issue #100). Піонером венчурної індустрії у Європі була і залишається Великобританія - старий і потужний світовий фінансовий центр. У 1979 році загальний обсяг венчурних інвестицій у цій країні складав всього 20 мільйонів англійських фунтів, а вже через 8 років, в 1987 році, ця сума склала 6 млрд. фунтів. Протягом 1990-х років венчурний бізнес в Європі акумулював 46 млрд. ECU довгострокового капіталу, і на даний час кількість проінвестованих приватних компаній складає близько 200 000.

У 1996 році в цьому інвестиційному бізнесі працювали більше 3.000 професійних менеджерів та інвесторів. У 20 країнах Європи налічувалося 500 венчурних фондів і компаній (EVCA White Paper. Boosting Europe's growing companies.p.1). Рекордним для Європи став саме 1996 рік. Обсяг інвестицій досяг 6,8 млрд. ECU. Сумарний обсяг капіталів нових фондів, які влилися у венчурний бізнес цього року, склав 7,9 млрд. ECU, що в майже двічі перевищило рівень 1995 р. При цьому, 15% всіх інвестицій було зроблено за межами Європи (проти 9% в 1995 р.), переважно в так звані "нові ринки" (emerging markets), в тому числі і у Росії (Financial Times, 05.06.1997).

Процес становлення і розвитку венчурного бізнесу почав вимагати створення професійних організацій. Вони стали виникати як некомерційні об'єднання. Спочатку створювалися національні асоціації, з яких найстарішою є Британська асоціація венчурного капіталу (BVCA), заснована у 1973 році. Європейська асоціація

венчурного капіталу, заснована 1983 року всього 43 членами, уже налічує 320 (EVCA White Paper. Boosting Europe's growing companies.p.1). Відмінності у цілях і завданнях, які ставлять перед собою національні асоціації, обумовлені різним рівнем економічного розвитку країн і регіонів світу, а також пріоритетами національних економічних політик. Проте, сама потреба формальної структуризації венчурного руху - свідство його зрілості і зростаючого.

Венчурні фонди у Росії почали створюватись 1994 року за ініціативою Європейського Банку Реконструкції і Розвитку (ЄБРР). Регіональні Венчурні Фонди (РВФ), кількість яких складає 10, були створені у 10 різних регіонах Росії. Одночасно з ЄБРР інша крупна фінансова структура - Міжнародна Фінансова Корпорація (International Finance Corporation) також зважилася на участь у створюваних венчурних структурах спільно з деякими відомими у світі корпоративними і приватними інвесторами. У 1997 році 12 діючих на території Росії венчурних фондів утворили Російську Асоціацію Венчурного Інвестування (РАВІ) зі штаб-квартирою у Москві і відділенням у Санкт-Петербурзі. За даними "Financial Times", на вересень 1997 року в Росії діяли 26 спеціалізованих фонди, що інвестують в російські корпоративні активи з сумарною капіталізацією 1,6 млрд. дол. Крім цього, ще 16 східноєвропейських фондів інвестували до Росії частину своїх портфельів (FT, 02.09.1997).

Джерела:

1. Роль венчурной индустрии в формировании национальной инновационной системы. Т.ЦИХАН, "Теория и практика управления", N11, листопад 2004;
2. Павел Гулькин. Венчурный капитал - <http://www.cfin.ru/investor/venture.shtml>.